

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «СТОМАТОЛОГІЯ»**

Івано-Франківський національний медичний університет (м. Івано-Франківськ)

lenabog76@gmail.com

Вступ: В педагогічній сфері вищих медичних закладів існує актуальна проблема обміну досвідом та обговорення наукових робіт педагогічного спрямування, які завдяки отриманій результативності у навчанні, просто і зрозуміло показують шляхи оптимізації навчального процесу та доступні великому колу викладачів медичних вузів.

Сучасна лікарська діяльність стоматолога вимагає вчасної відмови від застарілих знань, умінь та навичок, замінюючи їх на нові. Цей напрямок професійної діяльності лікарів будь-якого фаху об'єднано у термін "безперервний професійний розвиток". Він отримав своє визнання на початку XXI ст., і був введений Всесвітньою федерацією медичної освіти з метою збереження високого рівня знань, умінь та їх постійного удосконалення у відповідності із вимогами часу. Із 01.01.2010 р. наказом МОЗ України від 07.07.2009 р. № 484 введена нова система професійної освіти лікарів та провізорів. Згідно неї з моменту отримання вищої медичної освіти, підготовки в інтернатурі та протягом всієї професійної діяльності фахівець зобов'язаний підвищувати рівень власних знань.

Структура педагогічної системи вищої освіти включає ряд середніх педагогічних систем (окремі вузи) і малих педагогічних систем – окремі факультети, курси, групи [1]. Педагогічний процес за яким йде навчання лікаря інтерна-стоматолога має направляти і орієнтувати його на мотивацію напрямку власної діяльності за міжнародною сертифікацією у системі менеджменту якості стандартів ISO 9001:2000. Всі системи реалізують єдину мету, яка визначена державою та суспільством. В багатьох країнах світу доведена доцільність лікарської діяльності за цією системою, яка спрямована на покращення виробничої ефективності та продуктивності, зменшення кількості помилок та матеріальних витрат, здатність значною мірою підвищити довіру із боку пацієнта. Однак, стоматологічна матеріально-технічна база в Україні, в переважній більшості, не відповідає світовим стандартам. В навчальному процесі викладачу не можна відриватися від реальності і подавати бажану інформацію за дійсню. У межах даної роботи висвітленні та окреслені найбільш вагомні складові проблем навчального процесу на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ), а також тих викликів сучасних реалій, що мали місце за межами вищого закладу протягом останніх 13 років.

Мета. Проаналізувати результати післядипломного навчання у підготовці фахівців за спеціальністю «Стоматологія» за період 2007-2020 років, виявити ефективність діяльності викладацького складу, окреслити найбільш вагомні складові проблем навчального процесу на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ).

Об'єкт і методи дослідження. Дослідження стосувалися аналізу проблем навчального процесу, що виникли на кафедрі у 2007 році після написання лікарями-інтернами їхнього іспиту "Крок 3. Стоматологія". Впровадження в Україні стандартизованої системи контролю знань, котре відбулося в 2007 році стало однією з перших проблем для викладачів кафедри. Були висвітленні та окресленні найбільш вагомні складові проблем навчального процесу, що мали місце на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ) при підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. Оскільки навчання в інтернатурі має очний та заочний цикли. Завдання, які стояли перед нами, зводилися до наступного: виявити в процесі аналізу ресурсний потенціал оптимізації навчального процесу за межами матеріальної бази кафедри та той ресурсний потенціал, яким володіла кафедра на протязі довготривалого часу. Під ресурсами розуміли ті об'єктивні складові будь якої діяльності, без котрих неможлива діяльність суспільства. В дослідженні було проаналізовано адміністративні, кадрові, матеріальні, інноваційні та інформаційні складові, активізація яких здатна привести до покращення результатів навчання. В даній роботі розглядаються адміністративний та кадровий ресурси. На базі архівного матеріалу кафедри стоматології факультету післядипломної освіти був проведений аналіз результатів кінцевого тестування лікарів-інтернів-стоматологів за період 2007-2020 років. Результати порівнювали за допомогою графічного зображення цифрового матеріалу. Педагогічну діяльність по введенню елементів методики було прослідковано згідно протоколів кафедральних зборів за аналогічний період, використовуючи історичний (діахронічний) метод досліджень. Також були проаналізовані матеріали наукових робіт та конференцій педагогічної спрямованості, що виконані співробітниками кафедри за період 2007-2020 років. Ці дослідження носили об'єктивний характер.

З метою сприйняття розвитку неперервної освіти на міжнародному рівні Європейський парламент та Рада Європейського Союзу на саміті в Брюсселі (2005) ухвалила рекомендації щодо ключових умінь та навичок необхідних кожному при сучасному навчанні: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; математичні навички в галузі інформатики; уміння навчатися; міжособистісні та міжкультурні навички; ділові якості; культурна експресія. Ці уміння та навички, згідно планів навчання на клінічних кафедрах, не передбачено оцінювати шляхом тестового контролю, який би дав їх об'єктивну оцінку. При вирішенні педагогічних питань контролю професійної діяльності лікаря-інтерна-стоматолога був потрібний суб'єктивний контроль. Тому, для розкриття та оцінки соціальних якостей особистості, на ІУ етапі алгоритму основної методики навчання, лікарям-інтернам-

стоматологам було запропоновано виступити із 10 хвилинним коротким повідомленням-презентацією згідно тематиці, що розроблена викладачами кафедри [2]. При цьому оцінювалося не предметне, або дисциплінарне навчання, а ділові стосунки, культура спілкування, їхня здатність до самостійного прийняття рішень, імідж виступаючого, вміння відповідати на питання, вміння переконувати аудиторію, побудова речень, стиль їх виступу. Тобто те, що фактично, неможливо оцінити у балах та оцінках, піддавалося суб'єктивному контролю, як з боку викладача, так і з боку аудиторії лікарів-інтернів. Крім того, кожен викладач мав дати власну суб'єктивну оцінку виступу як конкретного лікаря-інтерна, так і проаналізувати та узагальнити основні тенденції, що могли бути виявлені при публічних масових тематичних виступах лікарів-інтернів.

Смислове навантаження такого поняття як "навчання в інтернатурі", викладачами кафедри оцінювалося як процес інтеграції знань, умінь та навичок, що були попередньо отримані на різних кафедрах тими, хто навчався у якості студентів. Тому, аналізу було піддано процес подачі інформації викладачами кафедри.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналізуючи увесь масив інформації за 13 років роботи кафедри ми виділили три етапи залежності навчання інтернів-стоматологів від ряду умов та причин, що впливають на їх успішність. **I етап** – залежність від діяльності кадрового складу та адміністрації в межах ВНЗ, **II етап** – в межах України, **III етап** – за межами України, а також на глобальному рівнях.

I етап. Результати нашого аналізу свідчили про те, що процес подачі матеріалу на кафедрі відбувався такими двома шляхами: інформативним, а також шляхом проблемного навчання. Із точки зору донесення кількості інформації, постановка проблем програвала у порівнянні із інформативним навчанням, але її привілеєм була першість у формуванні в лікаря-інтерна певних підходів, критичності мислення, вміння вирішувати значну більшість питань самостійно. Таким чином, уведення більшої кількості проблемного матеріалу в учбовий процес, позитивно відбивалося на результатах оцінювання.

Подальший аналіз стосувався структури знань. Структуру знань утворює інформація, яка на даному етапі розвитку суспільства може вимірюватися. Вимірювання інформації може бути різним за об'ємом. Навчальна інформація є пов'язаною із матеріалом, що вивчається. Розкладання інформації на структурні одиниці відбувається згідно логіці побудови. Її використання – згідно логіці використання. Викладання навчального матеріалу на лекціях та в підручниках базувалося на логіці побудови структурних одиниць інформації. Вирішення задач, у тому числі ситуаційних, відбувалося згідно логіці використання структурних одиниць інформації. Тобто, для того, щоб вирішувати ситуаційні задачі потрібно було спочатку засвоїти інформацію, і вже потім вміти її повноцінно використовувати. Таким чином утворювалася класична схема професійних дій таких як: знання – вміння – навички. У даному випадку викладачами переслідувалася мета професійного навчання, за якою формувалися не тільки навички вирішування тестових завдань, але й навички самостійної діяльності за

галузевим стандартом. Стосовно надбання медичної освіти в інтернатурі, її стандартизація в Україні відбувається згідно наказу МОЗ України від 14.08.98 № 251 відповідно постанови Кабінету Міністрів України від 07.08.98 № 1247 [3].

Аналізуючи матеріали, під певними адміністративними складовими навчального процесу ми розуміли діяльність адміністраторів різного рівня: світового, національного, регіонального та місцевого. На рівні світового і національного рівня адміністрування, реформа вищої медичної освіти в Україні, має на меті підняти рівень підготовки лікарів до Європейських критеріїв. Оскільки навчання в інтернатурі складається із двох циклів – очного та заочного, оптимізація навчального процесу багато в чому залежить і від діяльності адміністраторів регіонального та місцевого рівнів. Повноваженнями адміністратора місцевого рівня наділений ректор університету та завідувач відповідної кафедри. Це стосувалося покращення матеріально технічного забезпечення кафедри, створення поліпшених умов для співробітників, залучення їх до педагогічного процесу приватних комерційних структур, вчасне забезпечення розхідними матеріалами, тощо [3]. Тобто, оптимізація їхньої професійної діяльності по організації навчального процесу, суттєво впливала на результати системи навчання, які об'єктивно оцінювалися згідно результатів інтегрованого іспиту "Крок 3. Стоматологія".

Кадровим складом кафедри була розроблена основна методика навчання лікарів-стоматологів інтернів. Для забезпечення методики, на початку першого року навчання, було введено тестовий контроль, який вважався вихідним рівнем знань навчання на кафедрі. Його результати повідомлялися лікарям-інтернам. Таким чином формувалася точка відліку, або "стартові умови" навчання кожного інтерна на кафедрі, який мав подолати певний відсотковий бар'єр або затвердити його за собою у системі контролю. Це тестування отримало робочу назву "Пробного Кроку 3." На базі архівного матеріалу кафедри стоматології факультету післядипломної освіти був проведений аналіз результатів пробного та кінцевого тестування лікарів-інтернів-стоматологів за період 2007-2020 років. Результати порівнювали за допомогою графічного зображення цифрового матеріалу. Педагогічну діяльність по введенню елементів методики було прослідковано згідно протоколів кафедральних зборів за період 2007-2020 років. Контроль в навчальному процесі спрямований на перевірку ступеню професійності. Ним визначають: наскільки результати навчальної діяльності відповідають її меті. Якість підготовки фахівця загальної (неспеціалізованої) стоматологічної практики об'єктивно оцінюється завдяки впровадженню з 2007 року ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3. Стоматологія» [3]. Результати тестування за вищезазначеною системою у 2007 році представлені на **рис. 1**.

Згідно даних діаграми, відсоток лікарів-інтернів, які не справилися із завданням був надзвичайно високим і дорівнював 15%. В той самий час, жоден лікар – інтерн-стоматолог у 2007 році не "подолав рубіж" більше ніж 90% відповідей. Проблема оптимізації навчання постала дуже гостро і вимагала негайного рішення, оскільки методики навчання, спряцьовували з малою долею ефективності.

Перед викладачами стояло завдання оптимізації основної методики навчання. Було розроблено алгоритм основної методики навчання із введенням контролю навчання у вигляді “Пробного та проміжного Кроків 3”. Перехід до наступного етапу завершувався констатацією наявності індивідуальних відсотків при написанні “Пробного та проміжного Кроків 3” кожним із інтернів, що мали отримувати інформацію на кафедрі протягом навчання.

Крім того, на II етапі основної методики навчання, той хто навчає мав об’єктивну інформацію про рівень підготовки того хто навчається [4]. Тобто викладач більш доцільно, відносно лікаря-інтерна, що отримав певну кількість балів, міг застосувати розбір ситуаційних задач, тренінги, виділення «ключових моментів у клінічній ситуації», розбір клінічних випадків, що спонукало лікаря-інтерна до мотивованих дій при надбанні знань, умінь та навичок. Таким чином відбувався процес оптимізації навчання. При кінцевому тестуванні, тобто після дворічної інтернатури, покращили свої знання майже всі інтерни. За результатами пробного та проміжного тестування, лікарі-інтерни-стоматологи могли самостійно не тільки оцінити власні знання в цілому, але й були здатні проаналізувати власну освіту за об’єктивно отриманим фактичним відсотком оцінки на початку кожного року навчання. Крім того могли виявити “білі плями” в освіті, протиріччя у сприйнятті матеріалу та отримати орієнтири на виконання відповідних видів робіт, що спрямовані на засвоєння, повторення та розуміння фахової діяльності. Тобто лікар-інтерн-стоматолог, на початку першого року навчання був орієнтований викладачами кафедри на вирішення проблемних ситуацій у власній системі здобутих знань. На початку другого року навчання, завдяки повторному тестуванню, або “Проміжному Кроку 3” кожний лікар-інтерн-стоматолог був орієнтований на аналіз результату навчання в інтернатурі, отримав мотивацію до самоосвіти, тренінгів та додаткових занять при самопідготовці до практичних занять та семінарів.

Аналіз даних показував позитивну динаміку успішності лікарів-інтернів з 2008 по 2012 роки, що займалися на кафедрі стоматології ФПО. Результативність використання основної методики підготовки молодих фахівців було відображено в цифровому варіанті. Прикладом може слугувати той факт, що у 2007 році на пробному тестуванні були виявлені низькі знання у 74,73% інтернів, 80% і більше балів отримало тільки 1,27% інтернів, жодний з інтернів не набрав 90% балів і більше [4]. У 2010 році спостерігалася позитивна тенденція в плані якості підготовки кадрів. Про це свідчили наступні дані: дуже високий рівень знань (90% і більше балів) показало 14,42% лікарів-інтернів-стоматологів, високий (80% і більше балів) – 51,92%. Не перетнули «рубіж» 1,93% інтернів. Кадровому та адміністративному складу кафедри потрібно було чотири роки щоб досягнути значної успішності лікарів-інтернів.

Наступні два роки були стабільні. Інтерни отримали високі результати навчання. Як свідчить діаграма (рис. 2), відсоток лікарів-інтернів-стоматологів, які не справилися із завданням дорівнював 0%. У 2011 році, 90% відсотковий “рубіж” вірних відповідей пододало 25% інтернів. Тобто результати контролю навчання, які відбулися на кафедрі стоматології ФПО

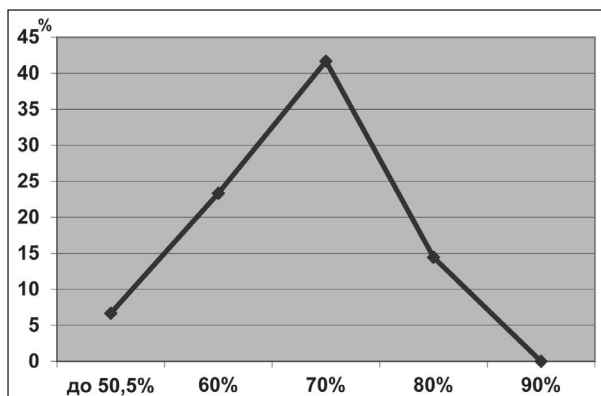

Рисунок 1 – Результати тестування лікарів-інтернів-стоматологів за системою “Крок 3. Стоматологія” у 2007 (на початку оптимізації навчання) на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ).

ДВНЗ (ІФНМУ) у 2011 році за системою “Крок 3. Стоматологія” були значно краще ніж ті, що були проведені у 2007 році [4].

Як приклад, ефективності процесу оптимізації також можна привести діаграми (рис. 3.), що показують результати впровадження заходів та засобів, які сприяли підвищенню показників якості навчання лікарів-інтернів-стоматологів. Згідно даних діаграми у 2011 році, 90% вірних відповідей було у 58%, а у 2012 – 64% інтернів.

Аналіз субтестів результатів “Кроку 3. Стоматологія” показував якість навчання і характеризував проблеми, які потрібно вирішувати викладацькому складу в майбутньому (рис. 4). Проведена робота у підготовці лікарів-інтернів у 2008-2012 роках дала позитивні результати [5]. Підвищення рівня знань за розділом профілактики мала суттєво вплинути на розвиток пріоритетності у медицині. Профілактика із декларативного напрямку мала би перетворитися на реальний.

Слід зазначити, що згідно протоколів кафедральних зборів у 2013 році на кафедрі не було досвіду, а тим більше його аналізу в плані масових публічних виступів лікарів-інтернів. Завдання публічного виступу із презентацією цифрового формату за тематиками навчального плану інтернатури було дано вперше. Вирішити завдання і проопанували самостійно. Термін виконання – 90 днів. Таке завдання при підготовці лікарів-інтернів, все більше нагадувало європейський підхід до викладання із наявністю тьютора, що направляє, скеровує, радить, але не втручається у виконання та його результат. Матеріалами для до-

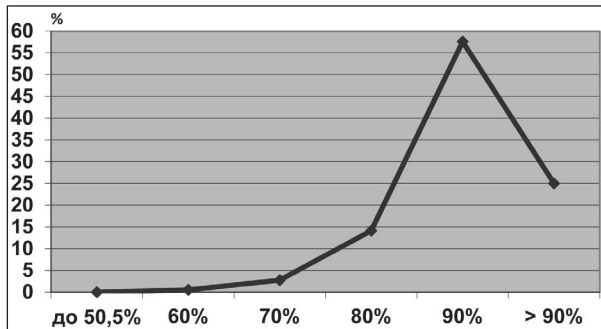

Рисунок 2 – Результати тестування лікарів-інтернів-стоматологів за системою “Крок 3. Стоматологія” у 2011 (при впровадженні методик оптимізації навчання) на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ).

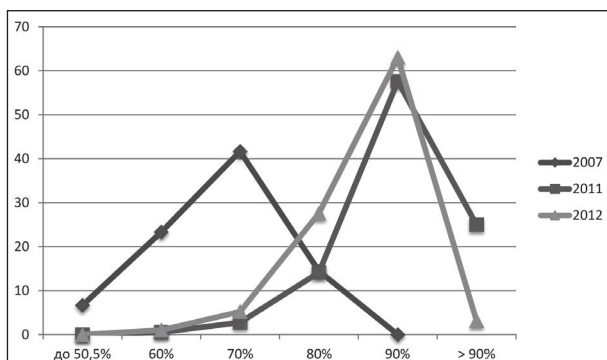

Рисунок 3 – Результати тестування лікарів-інтернів-стоматологів за системою “Крок 3. Стоматологія” у 2007 (при впровадженні засобів навчання) та 2011, 2012 роках (при впровадженні засобів та заходів навчання) на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ).

сліджень були виступи-презентації лікарів-інтернів. Основним методом – суб’єктивна оцінка, вважаючи, що доповідачі та викладачі є суб’єктами, що мають індивідуальні погляди на ділові якості. Результати узагальнення та аналізу показали, що переважна більшість лікарів-інтернів була зацікавлена виконанням завдання.

В процесі аналізу було виявлено, що всі інтерни-стоматологи володіють основами комп’ютерних технологій, судячи із якості презентацій, навіть у більшому об’ємі ніж передбачалося попередньо. Слід відмітити організаційні моменти в плані підготовки презентації, не акцентуючи увагу на оцінки вчинку – добре чи погано: лікарі-інтерни здатні були звернутися по допомогу (до студентів інших вузів, родичів, друзів), які більш компетентні у вирішенні питань, що пов’язані із комп’ютерною технікою, перекладом із іноземної мови, форматуванням презентації; здатні перекласти повноваження виконання завдання на іншого; здатні заплатити за виконання завдання; здатні самостійно виконати завдання; здатні допомагати іншим у виконанні завдання. Все це свідчило про соціальну адаптацію. Що стосується виступів, то переважна більшість лікарів-інтернів презентувала свої доповіді у стилі «соло» і не отримувала полемічних проблем з боку аудиторії. Одна десята з виступаючих подала свої презентації у благо приємному стилі «ком» при підготовленій заздалегідь підтримці залу. Спроба викладача перервати доповідь, або задати по ходу виступу запитання, переважною більшістю випадків «провалювалися» у зв’язку із розгубленістю виступаючого інтерна. Тобто, до про-

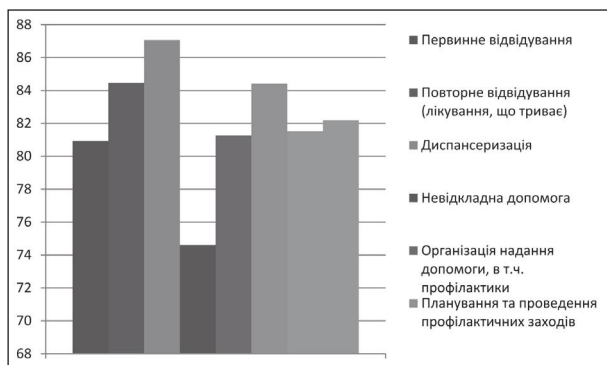

Рисунок 4 – Глибина засвоєння знань за оцінкою субтестів результатів “Кроку 3. Стоматологія” на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ) у 2012 році.

ведення полеміки аудиторія лікарів-інтернів була не готова. Поняття «висловлювання», «логічної дискусії», «опорних фраз», «заяв», «відповіді питанням на питання», «риторичних запитань», а головне – «переконання аудиторії, що спостерігає» – нашим виступаючим не було знайоме. Викладацькому складу залишалося задовольнятися стихійним емоційним сприйняттям стилів аттицизму та азіанізму, які можна було спостерігати у виступах лікарів-інтернів. Все це дозволило зробити висновки щодо суб’єктивного спрямування.

Таким чином, можна було констатувати, що суб’єктивна оцінка ділових якостей лікарів-інтернів є необхідністю сучасного контролю навчання у ВНЗ; лікарі-інтерни стоматологи ПО ДВНЗ (ІФНМУ) І року навчання, у своїй більшості, соціально адаптовані; були здатні до самоорганізації; не здатні до полеміки. Аналіз матеріалів досліджень виступів-презентацій наших лікарів-інтернів наступних років із метою суб’єктивного оцінювання був аналогічним.

Кадровим складом кафедри були розроблені технології навчання в інтернатурі за спеціальністю “Стоматологія”. Технології навчання включали в себе засоби навчання у вигляді методик навчання та організаційні заходи, а саме ресурсний потенціал, а також співпрацю конституційних форм власності [6]. Дані організаційні заходи сприяли ефективному впровадженню засобів навчання, були здатні викликати мотивацію безперервного навчання та професійної самостійної діяльності за галузевим стандартом, здатні підвищити рівень професійної освіти. (схема).

Вище зазначений період діяльності викладацького складу залежав не стільки від методик навчання, скільки від організації процесу навчання та застосування нових технологій викладання. Механізми його забезпечення знаходилися переважно всередині певного учбового закладу і залежали від кадрового та адміністративного ресурсів [6].

Аналізуючи наступну хронологію, можна говорити про те, що осінь 2013 року була відзначена соціально-політичними подіями в Україні, що не сприяло успішності лікарів-інтернів. Цей період часу навчання залежав від подій за межами стін ВНЗ. Рівень успішності знизився. [7].

II етап. Військові дії протягом 2014-2020 років для викладачів кафедри та лікарів-інтернів стали, у першу чергу, психологічним навантаженням. В робочому порядку була розроблена та впроваджена серія навчальних тем методичних рекомендацій з військової стоматології та супровідних захворювань порожнини рота, котрі виникають під час екстремальних ситуацій.

Крім того, кадровий та адміністративний склад кафедри зосередився на удосконаленні матеріально-технічної бази. Тому, для більш активної реалізації самостійної роботи лікарів-інтернів, в плані удосконалення умінь та навичок, для покращення якості навчального процесу на кафедрі стоматології інституту післядипломної освіти було створено кабінет функціональної діагностики, який має сучасне діагностичне обладнання, зокрема апарат «Teskan-III user manual», апарат для визначення мікроциркуляції, діодний стоматологічний лазер «Лікар-хірург», електроміограф «Нейро ЕГМ-мікро», «Kavo-diagnodent».

МЕДИЧНА ОСВІТА

Схема – Оптимізація процесу навчання інтернатурі при підготовці фахівців за спеціальністю «Стоматологія» за даними кафедри стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ)

В цей період часу на кафедрі почав функціонувати навчально-практичний центр конусно-променевої комп'ютерної діагностики, де проводиться рентгенологічне обстеження пацієнтів стоматологічного профілю за допомогою сучасного панорамного рентгенологічного апарату – комп'ютерного томографа Veraviewerocs 3D R100 та проводиться навчання лікарів-інтернів, лікарів курсів стажування, спеціалізації, ТУ. Для проведення новітнього високоякісного ендодонтичного лікування зубів використовувався денгальний мікроскоп та ендодонтичний модуль. Для діагностики захворювань слизової оболонки ротової порожнини та визначення мікрофлори порожнини рота придбано електронний мікроскоп марки ZEISS Primo Star. Для ортопедичного лікування створено кабінет імплантології з відповідним оснащенням.

III етап. Наступним викликом на початку 2020 року стала глобальна проблема розповсюдження коронавірусу. У цих умовах навчання маловірогідна максимальна успішність лікарів інтернів [8, 9]. На даний момент лікарі-інтерни позбавлені практичної діяльності в межах університету, теоретичні заняття проводяться дистанційно. Розпорядження кабінету міністрів про запровадження дистанційного навчання з метою запобігання захворюванням, викликаним коронавірусом COVID-19, на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19», зі змінами від 22.04.2020 р., наказу ректора № 332-д від 11.03.2020 р. «Про оголошення карантину» та розпоряджень першого про-

ректора №1 від 12.03.2020 року та №2 від 08.04.2020 р, у зв'язку із продовженням карантину для кадрового складу кафедри, враховуючи специфіку лікарської діяльності, є великі ризики захворюваності на коронавірусну патологію. Проблема навчання в сучасних умовах, на нашу думку, слід вирішувати в політичному, соціальному та економічному напрямках шляхом створення доцільних інноваційних заходів та засобів, котрі охоплюють медичні ВНЗ, межі України, країни, які межують з Україною, а також на глобальному – світовому рівнях. Крім того, дана проблема потребує від викладача великої кількості часу для опанування наукового матеріалу, аналізування власного досвіду, оволодіння комп'ютерними технологіями більш вищого рівня, ніж був попередній. Підсумовуючи результати аналізу викликів, що стоять перед викладачем можна відмітити їх складність не тільки для осіб викладачів та лікарів-інтернів, як це було на першому етапі, але й для людства в цілому.

Висновки. Хронологічний аналіз результатів післядипломного навчання у підготовці фахівців за спеціальністю «Стоматологія», проведений на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ) показав, що за період 2007-2020 років, ефективність діяльності викладацького складу та місцевої і національної адміністрації є ефективними за умови задовільних політичних, соціальних, епідеміологічних та економічних умов і факторів, приналежних діючій владі в Україні, країнам, що оточують Україну, відсутності епідемій та пандемій глобального – світового рівня.

Література

1. Atanov GA, Efros TI. System of skills in instruction as a part of the learner model. Proceedings of the Intern. Conf. on Computer Assistant Learning CAL-97; 1997; Exeter, UK. 1997. p. 369-372.
2. Haliy LV, Shul'ha LI, Yakushchenko VA, Nartov PV, Bur'yan KO, Bahan SO. Vprovadz. dystantsiynoyi formy navchannya v systemu pislyadyplomnoyi osvity: problemni pytannya s'ohodennya. Problemy bezpererвної medychnoyi osvity ta nauky. 2019;3(35):14-20. [in Ukrainian].
3. Horodets'ka A. Pryvatna i derzhavna medytsyna v Ukraini v u movakh reformuvannya: symbioz zamist' konkurenciy? Ukrayins'kyy medychnyy chasopys. 2011;5(85):15-17. [in Ukrainian].
4. Kosenko SV, Rozhko MM, Kostyshyn ZT, Kindrat HV, Ostep'yak IZ, Soroka OB, et al. Optyimizatsiya navchal'noho protsesu u pidhotovtsi likariv-interniv-stomatolohiv. Halyts'kyy likars'kyy visnyk. 2011; 2(18):151-153. [in Ukrainian].
5. Rozhko MM, Pelekhan LI, Kosenko SV. Metodolohichne zabezpechennya v navchal'nomu protsesi pislyadyplomnoyi osvity likariv-stomatolohiv-interniv. V: Mysula IR, redactor. Materialy X yuvileynoyi Vseukr. navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastyu. Kredytno-modul'na systema orhanizatsiyi navchal'noho protsesu vyshchyykh medychnyykh (farmatsevtichnykh) navchal'nykh zakladakh Ukrainy na novomu etapi; 2013 Kvit 18-19; Ternopil'. Ternopil': TDMU; 2013. s. 77-81. [in Ukrainian].
6. Rozhko MM, Pelekhan LI, Kosenko SV. Hlybina zasvoyennya znan' za otsinkoyu rezul'tativ subtestiv «Krok 3. Stomatolohiya» na kaf. stomatolohiyi FPO IFNMU. Problemy bezpererвної medychnoyi osvity ta nauky. 2013;3 (11):73-75. [in Ukrainian].
7. Rozhko MM, Kosenko SV, Kostyshyn ZT. Upravleniye uchebnoy deyatelnost'yu kak mekhanizm obucheniya v internature pri podgotovke vrachey-stomatologov. V: Tymoshenko II, redactor. Materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. Vyshcha osvita v Ukraini i Bolons'kyy protses: stan, problemy, perspektivy ; 2012 Hrud 3; Kyiv. Kyiv: Yevrop. un- t; 2012. s. 123-127. [in Russian].
8. Lisets'ka IS, Kovalyshyn AYU. Vprovadzhennya dystantsiynoyi formy navchannya v umovakh karantynu na kafedri dytyachoyi stomatolohiyi IFNMU. Aktual'ni problemy suchasnoyi medytsyny: visnyk Ukrayins'koyi medychnoyi stomatolohichnoyi akademiyi. 2020. 3(20):241-244. [in Ukrainian].
9. Lisets'ka I.S. Dystantsiyna forma navchannya studentiv-medykiv yak vyklyk s'ohodennya. Suchasna pediatriya. Ukrainy. 2020;7(11):81-6. [in Ukrainian].

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «СТОМАТОЛОГІЯ»

Гайошко О. Б.

Резюме. У межах даної роботи висвітлені та окреслені найбільш вагомими складові проблем навчального процесу на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ), а також тих викликів сучасних реалій, що мали місце за межами вищого закладу протягом останніх 13 років. Виклики прямо або опосередковано впливали на результативність навчання. Хронологічний аналіз результатів післядипломного навчання у підготовці фахівців за спеціальністю «Стоматологія», показав, що за період 2007-2020 років, ефективність діяльності викладацького складу та місцевої і національної адміністрації є досить ефективними за умови задовільних політичних, соціальних, епідеміологічних та економічних умов і факторів, приналежних діючій владі в Україні, країнам, що оточують Україну, відсутності епідемій та пандемій глобальних світових масштабів.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження стосувалися аналізу проблем навчального процесу, що виникли на кафедрі у 2007 році після написання лікарями-інтернами їхнього іспиту «Крок 3. Стоматологія». Впровадження в Україні стандартизованої системи контролю знань, котре відбулося в 2007 році стало однією з перших проблем для викладачів кафедри. Були висвітлені та окреслені найбільш вагомими складові проблем навчального процесу, що мали місце на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ) при підготовці лікарів-інтернів-стоматологів. Оскільки навчання в інтернатурі має очний та заочний цикли. Завдання, які стояли перед нами, зводилися до наступного: виявити в процесі аналізу ресурсний потенціал оптимізації навчального процесу за межами матеріальної бази кафедри та той ресурсний потенціал, яким володіла кафедра на протязі довготривалого часу.

Результати дослідження. Проблема навчання в сучасних умовах, на нашу думку, слід вирішувати в політичному, соціальному та економічному напрямках шляхом створення доцільних інноваційних заходів та засобів, котрі охоплюють медичні ВНЗ, межі України, країни, які межують з Україною, а також на глобальному – світовому рівнях. Крім того, дана проблема потребує від викладача великої кількості часу для опанування наукового матеріалу, аналізу власного досвіду, оволодіння комп'ютерними технологіями більш вищого рівня, ніж був попередній. Підсумовуючи результати аналізу викликів, що стоять перед викладачем можна відмітити їх складність не тільки для осіб викладачів та лікарів-інтернів, як це було на першому етапі, але й для людства в цілому.

Висновки. Хронологічний аналіз наших результатів післядипломного навчання у підготовці фахівців за спеціальністю «Стоматологія», проведений на кафедрі стоматології ФПО ДВНЗ (ІФНМУ) показав, що за період 2007-2020 років, ефективність діяльності викладацького складу та місцевої і національної адміністрації є ефективними за умови задовільних політичних, соціальних, епідеміологічних та економічних умов і факторів, приналежних діючій владі в Україні, країнам, що оточують Україну, відсутності епідемій та пандемій глобального – світового рівня.

Ключові слова: аналіз, педагогічна діяльність, стоматологія, лікарі-інтерни.

ANALYSIS OF THE RESULTS OF POSTGRADUATE TRAINING IN THE TRAINING OF DENTISTS SPECIALITY

Haioshko O. B.

Abstract. The given research focuses on the finding out and outlining the most considerable aspects the studying process at the Department of Dentistry of the faculty of postgraduate study of State institution of higher learning of IFNMU (Ivano-Frankiv'sk National Medical University) faces as well as on the demands of the present-day developments having been in evidence outside the higher educational establishment for the last 13 years. The present trends require from a dentist to opportunely decline the previously gained knowledge, abilities, and skills grasping the new ones. This course of any physicians' specialization in their professional activities has been integrated into

the term “continuous professional growth”. It was acknowledged at the beginning of the XXIst century and introduced by the World Federation of Medical Education aiming to retain the highest level of knowledge, and abilities as well as their steady advancement due to the demands respectively. The new system of physicians and pharmacists’ professional training has been adopted since 01.01.2010 by Ukrainian Ministry of Health №484 as of 07.07.2010. Our research focuses on analyzing the results of postgraduate education training by specialty “Stomatology” for the period of 2007-2020; determining the professional staff efficiency; outlining the most considerable aspects of the studying process at the Department of Dentistry of the faculty of postgraduate study of State institution of higher learning of IFNMU.

Materials and methods. The archived data of the Department of Dentistry of the faculty of postgraduate study were analyzed by the results of final testing of intern physicians’ stomatologists for the period of 2007-2020. This given part of research was objective. The subjective control data were also analyzed both on the part of a lecturer and intern physicians stomatologists. The next criteria were also evaluated: dealings, communication skills, ability to take self-reliable decisions, speaker’s public standing, logic responding to the questions, persuasiveness, mode of speech, style.

Research evidence. Analyzing all the data taken for 13 years of department functioning, 3 stages were determined that influenced the studying process achievements of intern physicians stomatologists. I stage – dependence on teaching staff and authorities activities within institution of higher learning; II stage – within Ukraine; III stage – outside of Ukraine as well as at the worldwide level. Owing to the analysis there were found out and outlined the most considerable aspects the studying process at the Department of Dentistry of the faculty of postgraduate study of State institution of higher learning of IFNMU as well as the demands of the present-day developments being in evidence outside the higher educational establishment. When training the intern physicians stomatologists at the first stage, it was developed the basic teaching method. The given method was provided with the next resource components: administrative, staffing, material, financial, innovative, informational, and cultural. It means the internal (within the teaching staff of the department) way of optimization. Furthermore it was developed the process of studying control and techniques. Teaching means and procedures comprised the methodological support of the studying process for the intern physicians stomatologists. It helped to optimize the studying process educational quality for the most of trainees. The teaching process at the II and III stages encouraged teaching staff to search for the newest effective studying techniques. Thus analyzing the educational work of one of the departments of the institution of higher learning made it clear that teaching and administrative staff of medical institution of higher learning of Ukraine possess a good deal of opportunities to offer for intern physicians to achieve the advanced mastering of curricular materials.

Conclusion: The chronological analysis of the results of post graduate study when training professionals in specialty “Stomatology”, carried out at the Department of Dentistry of the faculty of postgraduate study of State institution of higher learning of IFNMU proved that for the period of 2007-2020 the activities of teaching staff as well as local and national administration are efficient granting the adequate political, social, epidemiological, and economic conditions and factors authorized by the ruling government of Ukraine, countries bordering Ukraine, no availability of global epidemic and pandemic diseases.

Key words: analysis, educational work, dentistry, intern physicians.

*Рецензент – проф. Ткаченко І. М.
Стаття надійшла 22.12.2020 року*

DOI 10.29254/2077-4214-2021-1-159-163-168

УДК 378.147:61

*Єрошенко Г. А., Лисаченко О. Д., Климач Т. М., Шевченко К. В.,
Григоренко А. С., Кінаш О. В., Донець І. М.*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ – ОЧИМА СТУДЕНТІВ–МЕДИКІВ Українська медична стоматологічна академія (м. Полтава)

gala_umsa@ukr.net

Вступ. На сьогоднішній день в усьому світі набула популярності та привертає особливу увагу можливість отримання освіти дистанційно із застосуванням сучасних інформаційних технологій, в комфортній та зручній для обох сторін навчального процесу обстановці. Дистанційна освіта не знає меж, кордонів і часових обмежень, вона забезпечує сприятливі умови для надання навчальних послуг та спілкування викладачів зі здобувачами освіти. Отримувати освіту дистанційно в сучасному світі не тільки престижно, а й зручно [1, 2].

Розповсюдження COVID-19 привело до значних змін в роботі всіх сфер життєдіяльності, особливо системи освіти, охорони здоров’я, фармакології. В

умовах обмеження в спілкуванні викладачів зі студентами, заклади вищої освіти самостійно визначають, як краще організувати навчальний процес, які платформи використати та як покращити якість надання освітніх послуг [3, 4]. При організації дистанційного навчання необхідно враховувати точки зору та пропозиції обох сторін навчального процесу – тих хто їх надає та, особливо, тих, хто їх отримує.

Дистанційне навчання обмежує контакт викладача і студента, звичайно це зручно і безпечно в умовах епідемії, але іноді створює психологічний дискомфорт та відчуття взаємодії не з живим організмом, а з інформаційною системою [5]. При відсутності прямого контакту виникають побоювання, щодо іденти-